

Column: Nog te vroeg voor de 'Ode an die Freude'

ING-econoom Brzeski over ESM-uitspraak Constitutioneel Hof

Achtergrond - 13 september 2012

Voor Angela Merkel is de ESM-uitspraak van het Constitutioneel Hof goed nieuws. Het is een duidelijk duwtje in de rug voor haar Europese politiek van voorwaardelijke integratie. Toch zal het schipperen blijven voor de kanselier, zegt ING-econoom Carsten Brzeski. De uitspraak maakt ook duidelijk dat meer integratie moeilijk samen gaat met de Duitse grondwet.

Het leek wel alsof de hele wereld gisteren naar Karlsruhe keek. Het Duitse Hof is de voorbije jaren uitgegroeid tot een belangrijke macht in Duitsland. Misschien zelfs de belangrijkste macht. In ieder geval is het zo machtig dat het al vaker belangrijke politieke en wetsvoorstellen van de regering-Merkel heeft teruggestuurd en afgewezen. De angst dat het Hof dat nu ook met de Europese reddingsplannen zou doen, heerste al weken.

Die angst bleek gelukkig onterecht. Het uiteindelijke oordeel was in feite veel minder angstaanjagend dan verwacht. Het lijkt bijna alsof het Hof slapper is geworden. Het kwam met het algemeen verwachte 'ja, maar...', maar de 'maar' was veel minder sterk dan verwacht. In feite zijn het niet meer dan twee formaliteiten die nog nodig zijn voordat de Duitse handtekening onder het ESM-verdrag kan worden gezet. Het Hof eist dat de Duitse bijdrage aan het reddingsfonds ESM niet hoger mag zijn dan de in de ESM-statuten oorspronkelijk vastgelegde 190 miljard euro. Dat moet nog in een internationale wet worden gegoten.

Vetorecht

Interessant is dat het Hof geen definitief plafond heeft gevraagd op de grootte van het ESM. Ook na gisteren kan het bestedingsvolume van het ESM nog steeds worden verhoogd. Alleen moet het worden goedgekeurd door het Duitse parlement. Daarmee heeft de Duitse vertegenwoordiger in het ESM een de facto vetorecht.

Bovendien, en dat is de tweede eis, wil het Hof dat de immuniteit en de zwijgplicht van ESM-bestuurders worden afgezwakt. Het Duitse parlement zal

regelmatig moeten worden geïnformeerd over alles wat het ESM doet. Zeg nu zelf, er waren in het verleden al veel fellere en meer spraakmakende oordelen van het Hof. Horrorscenario's waarin het Hof een permanent recht op inspraak en inzage voor het parlement zou eisen, werden niet bewaarheid.

Geladen bazooka

Het lijkt bijna alsof het Hof slapper is geworden. Of merkt nu de tweede, ooit zo heilige, Duitse instelling dat het de Europese trein niet kan stoppen? Voor Europa is dat duidelijk goed nieuws. De eurozone beschikt nu eindelijk over een geladen bazooka. Een bazooka die bestaat uit 500 miljard euro leencapaciteit van het ESM en de mogelijke, zelfs ongelimiteerde, obligatieaankopen van de Europese Centrale Bank ECB.

De crisis is daarmee echter nog niet opgelost. De fundamentele problemen blijven. Noch de ECB, noch de uitspraak van het Hof verlaagt de werkloosheid in Spanje, verhoogt de concurrentiekracht van de Franse en de Italiaanse economie of verbetert de houdbaarheid van de Griekse overheidsfinanciën. Ook voor Angela Merkel is de uitspraak van gisteren goed nieuws. Het is een duidelijk duwtje in de rug voor haar Europese politiek, die er een is van voorwaardelijke integratie.

Tegelijkertijd is de uitspraak van gisteren echter ook een waarschuwing. Hoewel het Hof op het eerste gezicht milder is geworden, wordt tussen de regels nog steeds duidelijk gemaakt dat er grenzen zijn aan meer integratie in de eurozone. Het Hof legt nog steeds heel veel nadruk op de begrotingsverantwoordelijkheid van het Duitse parlement, houdt niet van onbeperkte financiële steun voor andere landen en waakt over de democratische invloed op Europese beslissingen.

Onderbuik

Dit maakt heel duidelijk dat verregaande integratie, zoals bijvoorbeeld gisteren door Commissievoorzitter José Manuel Barroso geëist, met de huidige Duitse grondwet en het Duitse Hof zeer moeilijk zal worden. Een politieke unie of een begrotingsunie lijken zeer onwaarschijnlijk. De rode lijn van de rode rechters uit Karlsruhe mag dan al iets dunner zijn geworden, ze maakt het leven van Merkel niet makkelijker.

Een groeiend aantal Duitsers kijkt met een raar gevoel in de onderbuik naar Europa. Ongeveer 37.000 mensen hadden de klacht waar het Hof zich gisteren over uitsprak mee ondertekend, een kleine meerderheid van de hele Duitse bevolking had gehoopt op een 'nee' van het Hof en een ruime meerderheid is tegen meer financiële hulp voor Griekenland.

Spagaat

Het zal schipperen blijven tussen kleine stappen richting integratie en stoere taal voor de Beierse kroegbezoekers. Zo'n strategie kan nog een tijd goed gaan, maar de vraag is hoe lang Merkel die spagaat vol kan houden. Uiteindelijk zal de enige weg tot meer eurozone-integratie voor Duitsland via een referendum moeten passeren. Dit is de enige formele manier om de Duitse grondwet aan te passen.

De opluchting na gisteren is groot. Eventjes leek het zelfs alsof in de Brusselse gebouwen van de Europese Commissie de 'Ode an die Freude' werd gespeeld. Dat is misschien iets te voorbarig. De crisis is nog niet opgelost. Er is alleen weer meer tijd gekocht. Anders gezegd: de monetaire en juridische autoriteiten van de eurozone hebben hun taken vervuld en hebben van hun kant alles gedaan om de monetaire unie te laten overleven. Het lot van de eurozone ligt nu volledig in de handen van de landen en politici zelf. Alleen als ze hun huiswerk maken, zal de euro overleven. Beethoven moet nog even wachten.

Carsten Brzeski is Senior Economist bij ING in België voor de Eurozone en Duitsland en schrijft regelmatig in Nederlandse en internationale media. Deze column is met toestemming overgenomen uit de Belgische krant [De Tijd](#).

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](#).

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2898/column-nog-te-vroeg-voor-de-ode-an-die-freude>